Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v četrtek 9. novembra 1933. | Leto VI. — Številka 44

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldan, v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·—. ~ Cena: za 1 mesec Din 5·—, za četrt leta Din 15·—, za pol leta Din 30·—; za inozemstvo Din 7·— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.908

Za delavsko samozavest

Vsake volitve, pa najsi bodo v katerokoli korporacijo ali ustanovo, pokažejo zrelost in inteligenco dotičnih volivcev, ki imajo odločati o njihovem vodstvu. Prav posebno to velja za Delavsko zbornico. Ona je namreč razredna predstavnica vsega delavstva in ima v tem pogledu velike in dalekosežne naloge. Je to v resnici delavski parlament, ki se mora z vso resnostjo in intenzivnostjo baviti s problemi delavsko socialne zakonodaje in njene izvedbe. Je to edini forum, katerega izjave in zahteve so govorjene v imenu vsega delavstva, katerega interese ima Delavska zbornica braniti pred drugimi, gospodarsko boljše situiranimi stanovi. Trdimo celo, da bi moral biti ideal urejene države, da gredo iz sličnih forumov zastopniki v vse državno upravne institucije, kakor banski svet, ali celo parlament.

Zadnje volitve v Delavsko zbornico niso tedaj toliko važne, koliko je katera od posameznih grup dobila glasov in mandatov. Važnejše so za merilo izobrazbe našega delavstva. Volivna udeležba je dosegla nekaj nad 50%. Približno 50% volivcev je tedaj ostalo doma. Iz tega sledi, da pretežna večina ne pozna Delavske zbornice, še manj pa njenih nalog, ki jih kot razredna predstavnica delavstva ima, posebno v teh težkih in tako razdrapanih časih.

Zakaj ta površnost in nepoznanje lastnih razmer. Zato, ker se delavstvo specielno za svoja stanovsko gospodarska vprašanja zelo malo ali prav nič ne briga. Sicer je to docela razumljivo, kajti zato je treba neke gotove izobrazbe, neke podlage, katero pa je mogoče črpati samo v strokovni organizaciji.

Vsi tisti tovariši, ki že leta in leta delujejo v strokovnem pokretu, vedo ceniti važnost delavske socialne zakonodaje. Vedo pa tudi to, da bi le te brez strokovne organizacije sploh ne bilo, dalje vedo, da se uspehi ne žanjejo kar čez noč, marveč je za vsako stvar treba trdega dela in tudi borbe. Vse to je seveda neorganiziranemu delavstvu tuje. Vsled tega je to delavstvo tudi pri raznih volitvah izpostavljeno vsem mogočim demagogijam in vabam. Obeta se mu vse mogoče, kar je čestokrat sploh neizvedljivo. Sicer pa neorganizirani masi demagogija imponira, celo hoče jo. Seveda se s tem ubija resnost in stremljenje, da bi prišlo do pravega dela v strokovnih organizacijah. Prav nič preveč ni rečeno, ako trdim, da so neorganizirani delavci velika ovira pravemu in uspešnemu delu za obče delavske interese. Gotovi ljudje seveda naravnost hočejo imeti tako neuko maso, s katero se potem lahko eksperimentira. To delavstvo namreč ne zahteva obračunov, niti izvedbe tega, kar se je obljubljalo. Sicer tega tudi storiti ne more, ker nima za to primernega foruma, *strokovne organizacije*.

Ker to delavstvo ne pozna tozadevnih predpisov in ni dovolj samozavestno, si pusti tudi diktirati od zgoraj. Kako bi sicer moglo priti do tega, da je delavstvo v precejšnjem številu volilo to, kar so jim zapovedali njihovi delodajalci.

Vse to je pri organiziranem delavstvu nemogoče, kajti ono dobro ve, *da se v osnovna delavska vprašanja in ureditev njegovih ustanov in razmer nima nihče drugi pravice vtikati, nego delavstvo samo.* Ker pa delavstvo samo v tem vprašanju ne pomeni ničesar, so tu delavske strokovne organizacije, ki v njihovem imenu to delo vršijo. Samo zato, ker se delavstvo v svojih pravicah dovolj ne spozna, je tedaj mogoče, da so pri preteklih volitvah v Delavsko zbornico imeli veliko besedo delodajalci. Le kako naj bi izgledalo, ako bi naenkrat delavstvo reklo svojemu delodajalcu ob priliki volitev za TOI, naj voli to ali ono kandidatno listo. Vsi bi se temu smejali. Delavstvo pa si seveda to pusti dopasti. Taki poizkusi so možni samo pri neorganiziranem delavstvu. Vsi oni, ki pa se zavedajo svojih pravic, v boju za svoje pravo niso klonili.

Ni tedaj obsojati delavstva, ki je v strahu za svoj vsakdanji kruh klonilo. Toliko bolj so obsodbe vredni oni, ki so to stanje izrabili in se v teh težkih časih poslužili tako umazanih sredstev.

Naša naloga in vseh organiziranih tovarišev je, da razširimo vrste naše strokovne organizacije *Jugoslovanske strokovne zveze* širom naše Jugoslavije. Vzgojiti moramo delavstvo, ki se bo zavedalo v polni meri svojih dolžnosti in pravic, ki jih ima v sedanji družbi. Le tako delavstvo, ki se bo zavedalo svoje moči in odgovornosti, katero ima napram sebi in svojim, ne bo klonilo, pa naj pride nad njega še tak vihar.

To naj bo naše posvetilo in vodilo za bodoče. —an.

Za resnico

Volitve v Delavsko zbornico so sicer končane, toda duhovi se še niso pomirili, namreč med voditelji nasprotnih organizacij. »Delavska Politika« plava v velikem zmagoslavnem veselju. Kar opita je od tega veselja. Drugače ne moremo razumeti nekaterih njenih člankov, zlasti ker je znano, da so voditelji marksistov brezpogojno resnicoljubni ljudje in da jim je demagogija popolnoma tuja.

Kakor že omenjeno, v nekaterih člankih so prišli z resnico in dostojnostjo v nasprotje. V predzadnji »Del. Politiki« trdijo, da imamo krščanski socialisti nekaj zaslombe le v podjetjih, kjer je tako zvani katoliški kapital in med delavkami, da pa smo bili od tovarniškega proletarijata odklonjeni. Trdijo tudi, da smo dobili svoje glasove le s podporo gotovih katol. krogov, z eno besedo, da so le marksisti prava delavska organizacija, mi da spadamo med »žute«, to je med organizacijo podjetnikov. Kot dokaz se poslužuje članka v »Slovencu« ob priliki 80 letnice g. sen. Pollaka. Resnici na ljubo povemo, da je bil g. Pollak sen. res naklonjen delavstvu, dokler je imel le on besedo v svojih podjetjih. Toda g. Pollak je obhajal svojo častitljivo 80 letnico, medtem časom se je že marsikaj izpremenilo in razjasnilo. Med drugim tudi, da je nemogoče ustvariti na temelju kapitalistično urejene družbe tisto solidarnost, o kateri zmotno sanjajo gotovi katoličani.

Voditeljem marksistov je dobro znano, da smo krščanski socialisti že davno to spoznali in priznali in da smo ravno radi tega proglasili, da mora biti vsaka delavska strokovna organizacija popolnoma samostojna in da mora brez vsakih kompromisov delovati za osvoboditev delavskega stanu. Po tej poti korakamo krščanski socialisti dosledno, vedno v premi črti, česar ne moremo trditi o gotovem delu marksističnih voditeljev. Ravno radi te naše premočrtnosti so nastopili pri sedanjih volitvah proti nam prav vsi faktorji, ki pridejo v poštev v javnem življenju naše banovine. Tudi tisti katoliški krogi, o katerih namenoma trdi »Delavska Politika«, da so pripomogli do naših glasov, **so odločno, javno in tajno potom raznih okrožnic in dopisov nastopili proti nam.** Torej glasovi, ki smo jih dobili, so izrecno oddani od zavednih pripadnikov in somišljenikov našega pokreta. Če je komu za čestitati na uspehu pri sedanjih volitvah v Delavsko zbornico, je edino kršč. socialistom.

Delavska Politika govori o velikem zmagoslavju. V Dravski banovini so nazadovali bolj kakor mi. Mi smo izgubili v delavski kategoriji dva mandata. Strokovna komisija šest. Tudi trditev, da nas je zavrnil fabriški proletarijat ne drži. V gotovih delih naše banovine (bivša Kranjska) smo si z marksisti najmanj popolnoma enaki. V bivši Štajerski imajo v resnici veliko premoč, kar pa ne dokazuje, da nas delavstvo odklanja, ampak da nas **delavstvo ne pozna.** Ta okoliščina pa ne gre na račun **manjvrednosti našega programa in naših načel,** ampak ker imamo premalo sredstev, da bi povsod tam, kjer je potrebno, zastavili naše sile. Kar

Poročila z delavskih bojišč

Kovinar i

Jesenice. Mesec november je določen združitvi neorganiziranega, predvsem katoliško mislečega delavstva v strumno skupno fronto v JSZ, skupini kovinarjev. Tako je določil upravni odbor skupine na svoji 14. redni seji, dne 2. t. m. Vsem članom, predvsem zaupniškemu zboru naročamo, da v smislu tega sklepa v oddelku in doma pri sodelavcih in prijateljih pri vseh, ki si osvajajo katoliška načela kot svoja, vršijo propagandno akcijo v navedenem smislu.

Zaupniški zbor se vrši v nedeljo dopoldne ob pol 10 v običajnih prostorih. Na dnevnem redu je več jako važnih zadev. Pozivamo vse organ. zaupnike kakor blagajnike, da se zbora točno udeležijo.

Od verodostojnih virov nam je sporočeno, da so sprejemi pri KID zaenkrat zaključeni.

*

Po kratki bolezni je v nedeljo preminul eden naših najstarejših strokovničarjev tov. **Lovro Markizeti.** Bil je član naše organizacije od njenega postanka do upokojitve, skupno 38 let. Bog naj mu bo dober plačnik! Prizadetim naše sožalje.

Javornik. Članski sestanek, kateri se je vršil 29. oktobra 1933 je bil dobro obiskan. Člani so kar strmeli, ko jim je tov. Rozman, kov. tajnik, obrazložil rezultat volitev v Delavsko zbornico. Čisto natančno je orisal ves potek in agitacijo naših nasprotnikov, da je vsak lahko videl, kakšnih nesramnosti so se posluževali; čeravno so bile volitve tajne, je to precej vplivalo na posamezne volilce. Na sestanku je bil narejen sklep, da gremo po tej poti naprej in naj bodo sedaj jesenski in zimski meseci kar največ posvečeni delu v strokovni organizaciji. Le tam, kjer so močne strokovne organizacije, se pokažejo uspehi. Zadnje volitve nas o tem docela potrjujejo.

Javornik. V nedeljo, dne 12. t. m. se vrši seja odbora skupine ob 8 zjutraj. Radi važnosti dnevnega reda je dolžnost vseh odbornikov kakor tudi nadzorstva, da se seje sigurno udeleže. Brez zelo tehtnega vzroka naj nikdo ne izostane! Točnost! Predsednik.

V nedeljo, dne 12. t. m. ob 11 dopoldne seja organizacijskih zaupnikov. Dolžnost veže vse zaupnike, da pridejo! Vsakdo naj bo s tem obveščen. Odbor.

Viničarski vestnik

Naše pravo

Kapitalizem je največji sovražnik blagostanja in miru. Uničujmo ga torej z vsemi dovoljenimi sredstvi. Samo tisti, ki dobro pozna svoje delavsko pravo in z njim zakonito zajamčene svoje pravice ter dolžnosti, si bo uspešno utiral pot v boljšo bodočnost. Samo poznanje delavske zakonodaje stori posameznika neuklonljivega v borbi, ustvarja zaupanje v moč samega sebe in sotovarišev.

Nagrada viničarjem se mora izplačati s 1. novembrom za vsak oral vinograda 100 Din. To brez ozira, ali je viničar ta vinograd obdeloval sam s svojimi družinskimi člani, ali pa s pomočjo tujih delavcev.

Terjatve zastarajo, ako je minulo od tistega časa tri leta, ko se je zanje vinogradnika zadnjič opominjalo.

Redna odpoved službe brez vzroka je samo od 1. do 15. avgusta, selitev pa od 1. do 11. novembra. Za vsako drugačno službeno odpoved in selitev mora vinogradnik dobiti tozadevno dovoljenje po razsodbi viničarske komisije.

Odpoved dela viničarju je nedovoljena. Ako pa viničar odpoved hoče sprejeti, lahko hodi delat drugam, vinogradnik pa ga ne sme zaradi tega pred redno izselitvijo tirati iz stanovanja, niti mu prikrajševati njegovih prejemkov.

Naša borba

Vinogradnik Šturm Josip je viničarju Breznik Janezu zaklenil vso klajo za krave, tako da ob deževnem vremenu ni imel tem ničesar dati. — Železnik Anton je najel viničarja Zavec Karola, sklenil ž njim pogodbo, sedaj pa mu je naenkrat naznanil, da če hoče, naj gre v drugo stanovanje, ne pa v ono, kakor sta se to dogovorila. Tov. Zavec je predložil razpravo pred viničarsko komisijo, ker mu ta dolguje še 800 Din zaslužka, 250 Din nagrade in 600 Din razne odškodnine. — G. Pauli Viktor ne bi rad priznal tov. Glaser Jožefu 300 Din nagrade, češ, ker tega še nobenemu viničarju dosedaj ni dajal. — Od vinogradnika g. Ločičnik Franja ima dobiti viničar Zemljič Tomaž skupno vsoto 2733 Din kot odškodnino za zaslužek, nagrado in za razne kršitve pogodbe. — Viničar Pintarič Franc je bil od svojega gospodarja prikrajšan na zaslužku za celih 1763 Din. Vinogradnik opravičuje to svoje dejanje s tem, ker je bil viničar nekaj časa bolan. Zbolel je pri delu; kljub bolezni pa je vendar bilo vse delo pravilno opravljeno. — Vinko Ker je dobil sedaj po treh mesecih vrnjeno svojo službeno knjižico, ko je tu čas, da bi bilo treba novo službo nastopiti. Kam sedaj, če bi se ta takemu postopanju udal. — Velevinogradnik g. Hubert Herberštajn na Vurbergu je brez vzroka odtegnil viničarju Krajnc Blažu 200 Din mesečne plače za oktober in pogojeni polovnjak grozdnih tropin. Tov. Krajnc je že 17 let tu v službi. V nemilost pri g. Herberštajnu je prišel baje samo zaradi tega, ker je ustanovil na Vurbergu agrarno zadrugo, katere je tudi načelnik. — Dr. Ipavic Pavla dolguje viničarju vsoto 2095 Din za razna dela, nagrado, in odškodnino za pogojene, potem pa odtegnjene dajatve. — Tajnik Strokovne zveze viničarjev, kateri je uradoval v Mariboru dne 4. t. m., je pri vseh navedenih že ukrenil vse potrebno, da pridejo vsi prizadeti viničarji do svojih pravic. Dne 5. t. m. pa so se vršile pri županstvu Sv. Marjeta ob Pesnici tri viničarske komisije, in sicer: viničar Nedok Alojz zoper g. Polanec Gregorja za odškodnino sena, za neizplačani zaslužek in odtegnjena drva. Dosežen je bil sporazum. — Viničar Toš Ciril zoper nepravilno odpoved službe in druge dajatve. Dosegel se je sporazum, da viničar ostane še za eno leto, za druge stvari pa se bo moralo tožiti. — Viničar Čučko Franc zoper Šilec Franca zaradi razne škode in odtegljajev v vsoti 886 Din. Sporazum je bil nemogoč. Viničarje je zastopal tajnik tov. Rozman P.

Občni zbor skupine Sv. Miklavž pri Ormožu se bo vršil v nedeljo, dne 26. novembra, po rani službi božji v društveni dvorani pri Sv. Miklavžu.

Sestanek viničarjev na Vurbergu se bo vršil dne 19. novembra ob 11 v župnijskem domu. Viničarji iz vse okolice se hočejo včlaniti v Strokovno zvezo viničarjev.

RAZNO

Trgatev ima posebno poezijo. Predvsem se je veseli viničarska mladež, ne toliko zaradi prilike, da sme pozobati kakšen grozdek (česar je to pred trgatvijo storiti strogo prepovedano), marveč bolj zaradi nedolžnega veselja in pa da si kakšen dinarček zasluži. Praktično so pri tem poslu mlajši hrbti bolj upogljivi in otroci so urnejši kot starejši ljudje. Letos je grozdja bolj malo. Vendar pa niti najmanjšemu kmetskemu vinogradniku nikjer niti na misel ni prišlo, da bi sedaj ob trgatvi viničarjevi otroci ne smeli v vinograd. Pač pa je tako prepoved izdalo na svoje viničarje edino upravitelstvo velevinogradov križniškega reda za Hermance, Kajžar in Kog. Zakaj to, se ni pojasnilo.

Pri Kapeli se je vršilo predavanje o vinarstvu in sadjarstvu. Govornik je povedal tudi to, da je letos konec vinske krize. Cene vinu se bodo zopet dvignile. Pri tem je pa pozabil povedati, če bodo tudi plače viničarjev zato kaj višje. Najbrž nič! Za nas je samo kriza, konjunktura in dobički pa za vinogradnike.

Najbolj profitirajo tu obmejni vinogradniki, dvolastniki. Nakupijo grozdja in mošta ter ga skupno s svojim pridelkom kot svoje blago spravijo čez mejo. Pri tem si delajo lepe dobičke, od česar pa mi nič nimamo. Vsakovrstne izgovore imajo, da nas bolj pritiskajo. Eden takih dvolastnikov g. Schmiderer iz Radkersburga, je letos svojim viničarjem znižal zaslužek od 10 na 8 Din z izgovorom, da so mu naše obmejne oblasti v Gor. Radgoni zažugale, ako bo še naprej plačeval viničarje po 10 Din dnevno, da se mu bo prepovedalo vsak izvoz vina v Avstrijo. To morejo verjeti le nevedni ljudje. Ko pa je teh še toliko! Viničarji vseh goric organizirajmo se, borimo se, predvsem proti špekulaciji za naše žulje vseh veleposesti in tujcev.

Tovariši! Posvečajte čim večjo pozornost svojemu delavskemu tisku. »Delavska Pravica« mora v vsako krščansko delavsko hišo.

Teksti no delavstvo

VABILO

na občni zbor skupine »Jugoslovanske Strokovne Zveze« v Kranju, ki se bo vršil v nedeljo, 19. novembra ob 9 dopoldne v Delavskem domu v Kranju.

1. Predavanje.
2. Poročilo Zvezinega zastopnika.
3. Poročilo odbora.
4. Poročilo revizorjev.
5. Sprememba pravil.
6. Volitev novega odbora.
7. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi **odbor.**

Po volitvah

Tržič. 939 glasov oddanih za JSZ priča, da je tržiško delavstvo izreklo v veliki večini svoje zaupanje naši organizaciji in njenemu vodstvu v Tržiču. Poleg belih 939 glasov je bilo 546 rdečih in 207 plavih. Za to v obilni meri izkazano zaupanje se odbor tržiške skupine svojemu članstvu in volivcem iskreno zahvaljuje in mu izjavlja, da bo še v bodoče delal za korist celokupnega delavstva. Tale izid volitev seveda nekaterim gospodom ni všeč in sedaj iščejo za belimi glasovi vse mogoče strahove. Na pomoč morajo priti, po starem receptu, ženske cerkvene organizacije, duhovščina in še celo redovnice, ki so za Tržič menda nov prašek v protiklerikalnem receptu. Mimogrede bodi povedano, da bi redovnice celo lahko volile, a niso, ker se nanje ni izvajal pritisk, ki bi ga nekateri tako radi imeli. Gospodje, ali veste, da se Vam vse smeje, ko bere vaše dolgovezne članke o klerikalnem zmaju itd. — ko pa presoja naše delavstvo svoje vprašanje iz vseh drugih vidikov. In pa govorjenje o narodni zavednosti... Ali ne veste, da naše delavstvo še dobro pozna razne ljudi iz nemškutarskih časov, in narodne dame, ki še danes tako rade po nemško govore. To, kar pišete, je bajka za otroke in ne beseda delavstvu, ki se bori za svoj vsakdanji kruh. Delavstvo v Tržiču je ob volitvah jasno pokazalo, da zaupa tistemu, ki po svoji organizaciji, odboru in obratnih zaupnikih za delavstvo požrtvovalno dela. Tistim pa, ki poznajo delavce samo ob volitvah, je dalo pač brco. Ponižajte se do delavca, delajte z njim kot s človekom, ki ima pamet in ljubi svobodo, in delajte za njega, pa vam bo zaupal. Odbor tržiške skupine JSZ in obratni zaupniki pa naj se izkažejo vredni zaupanja, ki ga jim je dalo delavstvo in naj tudi v bodoče delajo za interese celokupnega delavstva, kakor tudi za vsakega posameznika, pa naj je volil katerokoli barvo, zakaj le v delavski skupnosti je moč.

V Tržiču, dne 6. nov. 1933.

J. S. Z.
Strokovna skupina delavstva
Tržič.

Tržič. V soboto 4. t. m. se je poročil naš tovariš blagajnik Jože Mežek z gdč. Hočevar Mimi, ter mu v novem stanu želi odbor obilo sreče.

---

se tiče volitev v savski banovini, je znano, da je bila lista, na kateri so bili pretežno krščanski socialisti, **zavrnjena.** Baje so imeli pri tem svoj del tudi ljudje, ki hočejo veljati za brezpogojne delavce.

Tak je dejanski položaj. Sicer vemo, da ne bodo te ugotovitve preprečile, da ne bi »Del. Politika« še naprej pogrevala izmišljotine, napisali smo jih le radi tistih, ki hočejo spoznati resnico.

Za nas pa velja: Dosledno in neustrašeno naprej. Volitve so nam le pokazale, kje je naše delo še potrebno.

Naši tovariši o volitvah v Delavsko zbornico

Ker se eni kakor drugi ponašajo in šopirijo z uspehi, ki so jih priborili pri volitvah v Delavsko zbornico, prinašamo odlomke pisem naših tovarišev, iz katerih je razvidno, v kakih okoliščinah in umazanem ozračju so se te volitve vršile.

Iz Gornje Radgone smo prejeli:

»Plavi so delali silno propagando. Vse je bilo vpreženo. Imeli so polno sestankov. Ko pa se je kandidat »bele« med opoldanskim odmorom s sodelavci pogovarjal o volitvah v DZ, je bil ovaden, da je imel sestanek in zato kaznovan s 1000 Din denarne kazni in 2 dni zapora.

Znano podjetje je imelo v delavski skupini nad 70, v nameščenski pa 7 volivcev. Vsi so seveda morali voliti »plavo« in so šli vsi na enkrat v strnjenih vrstah pod nadzorstvom paznikov na volišče.

Od nekega drugega podjetja so volili polnoštevilno vsi, seveda na ukaz modro listo. V petek se jim je v pisarni povedalo: »Kdor ne bo volil plave, ga v ponedeljek ni treba več v službo.«

Iz Novega mesta nam pišejo:

»Plavi so delali z grožnjami, in to posebno v neki tovarni perila. Vsem se je naročilo, da morajo voliti plavo, ker le ta je državna, vse ostale pa so protidržavne. Dalje se jim je reklo, da se bo za vsako točno znalo, kaj je volila. Bil je zelo hud pritisk in so bila dekleta čisto zbegana.«

Iz Črnomlja smo prejeli in nam med drugim poročajo:

»Neka lesna industrija je zbrala vse svoje moči, še tiste, ki nimajo volivne pravice in jih poslala na volišče, z naročilom: volite plavo, ako ne, že veste, kaj vas čaka. Delavci so seveda dobro razumeli, da redukcija.

Neka premogokopna družba pa je svojim delavcem naročila, naj volijo »rdečo«, kar so seveda tudi storili.«

Iz Grosuplja smo prejeli:

»Ako bi ne bilo pritiska od strani delodajalcev, bi bilo vse kaj drugega, ali žal, da se danes vsak boji iti na cesto. Zato tudi tak rezultat.«

Iz Slovenjgradca nam pišejo:

»Rezultat ni tak, kakršnega smo pričakovali. Vzrok je pač v tem, ker so delodajalci pritiskali na delavce, da morajo voliti plavo. Povsod se je delavcem grozilo, da se bo vse vedelo, kdo je kam volil, in kdor ne bo volil »plavo« ali vsaj »rdečo«, da bo odpuščen od dela. Razumljivo je, da je ta način agitacije docela zbegal volivce, posebno ženske. Med drugim se je poskušalo in seveda pozneje tudi naredilo, da so se zlagale kuverte na volišču po vrstnem redu. Gotovo se je s tem hotelo ugotoviti, kaj je kdo volil. Sicer so nas delavci na to že preje opozarjali. Na zahtevo našega predstavnika, kakor tudi predstavnika rdeče kandidatne liste, so se končno le kuverte zmešale, da tako ni bilo potem mogoče ugotoviti, kaj je kdo volil. Predstavnica modre glasovnice je agitirala kar na volišču in je kljub ugovorom od strani ostalih predstavnikov agitirala.«

Iz Kočevja poročajo:

»Veliko delavcev ni volilo, ker so se ustrašili terorja od strani podjetij. Le-ti so pritiskali na delavstvo in zahtevali, da morajo voliti plave. Tisti, ki so bili bolj korajžni, se na to niso ozirali, veliko pa se jih je ustrašilo in so vsled tega raje ostali doma. Vse delavstvo pa obsoja in se zgraža nad načinom take teroristične agitacije.«

Iz Guštanja smo prejeli, ter nam med drugim poročajo:

»Veliko število gozdnih delavcev je bilo poklicanih v logarsko hišo, kjer jih je čakal donosilec glasovnic. Vsi skupaj so nato morali v eni sobi javno glasovati, nakar so se glasovnice zopet pobrale. Temu glasovanju je prisostvovala tudi logarjeva žena. To zadevo nam je povedala logarjeva žena, kakor tudi eden od nameščencev, ki je prišel potem osebno volit na krajevno volišče.«

Iz Radeč pri Zidanem mostu so med drugim sporočili:

»Nerednosti, v kolikor so se izvršile, bi po mojem smatral, da je bilo to, ker so se kuverte zlagale po vrstnem redu. Kljub mojemu protestu, da naj se kuverte zmešajo, se to ni upoštevalo. Mnenja sem, da je s tem kršena tajnost volitev, kajti pozneje, ko so se kuverte odpirale, se je na glas klicalo, katera je bela, plava ali rdeča in je ob tej priliki eden od nameščencev, ki pa ni bil član volivnega odbora, niti predstavnik, zaznamoval vsakega volivca, katero listo je volil. Na mojo zahtevo, naj se to da na zapisnik, je predsednik to odklonil. Prosim, da proti temu na merodajnem mestu protestirate, ker se mi zdi, da se je s tem kršil zakon in ni bila zajamčena tajnost volitev, kakor jo predpisuje volivni red.«

Maribor poroča:

»Volitve so potekle precej burno, kakor mislimo, da ste že informirani. V soboto dopoldne se pa sploh še ni vedelo, kje bodo obratne volitve. Da je bila udeležba pri volitvah tako neznatna, je vzrok v tem, ker so bila nekatera volišča preobremenjena, druga pa prazna. Tako n. pr. je imel prvi okraj čez 3000 volivcev. Poleg tega pa so bili strahovito pomanjkljivi tudi volivni imeniki. Veliko ljudi sploh ni bilo vpisanih. Ne vemo, kako je to mogoče, kajti v imeniku, katerega ste nam Vi poslali, so bili vpisani, na volišču jih pa niso našli.«

Svetovna kriza velja človeštvo 200 miljard dolarjev

Znani nemški statistik Vladimir **Vojtinski**, ki je moral zaradi hitlerjevskega režima zapustiti Nemčijo, je objavil v nemškem emigrantskem listu »Das neue Tagebuch«, ki izhaja v Parizu, zanimiv članek o škodi, ki jo je povzročila svetovna gospodarska kriza. Na podlagi natančno preiskanih podatkov prihaja do zaključka, da je svetovna gospodarska kriza veljala človeštvo prav toliko kolikor svetovna vojna. Brez ozira na človeške žrtve in uničenje materijala, je bilo za svetovno vojno potrošenih okoli 200 milijard dolarjev. Ravno toliko bo znašala do konca leta 1933. tudi izguba vsled svetovne gospodarske krize.

Da se ugotovi ta škoda, je treba izračunati padec proizvodnje in dela, ki ga je povzročila kriza.

Po posebnem indeksu je izračunal Vojtinski absolutni padec produkcije. Če je znašala po tem indeksu produkcija v letu 1929. 100, potem je znašala v letu 1930. 87, v letu 1931. 76, lansko leto 62 in leta 1933. se bo gibala med 65 in 70. Od l. 1930. do l. 1933. je padla produkcija za 188 do 220 milijard dolarjev.

Svetovna kriza pomeni dosedaj **štiriletno dobo, v kateri je bilo nezaposlenih 25 milijonov ljudi.** To pomeni izgubo 100 milijonov delovnih let. V Združenih državah Sev. Amerike odgovarja eno delovno leto vrednosti 3000 dolarjev, v drugih kapitalističnih državah pa vrednosti od 1000 do 2000 dolarjev. To pomeni, da je izguba 100 milijonov delovnih let enaka izgubi okoli 200 milijard dolarjev. Da bi se mogla prav doumeti vsa ta izguba, navaja Vojtinski nekaj primerov. Vse zlato, ki se ga je pridobilo na vsem svetu od odkritja Amerike pa do danes, je vredno 25 milijard dolarjev. Svetovna gospodarska kriza je veljala torej človeštvo osemkrat tako veliko.

Vsa produkcija premoga, nafte, železa, vseh kovin, tudi srebra in zlata, vseh kemičnih surovin, cementa in kamna je predstavljala pred vojno letno vrednost 5 milijard dolarjev. Svetovna gospodarska kriza je torej v štirih letih požrla štiridesetkrat tako veliko vrednost.

Vse železnice na svetu z vsem inventarjem in postajami so vredne okoli 60 miljard dolarjev. Vrednost vseh pristanišč in pristaniških objektov, vseh kanalov na vsem svetu znaša okoli 25 milijard dolarjev. Če bi neka svetovna katastrofa uničila vse železnice, vsa pristanišča in vse kanale z vsemi ladjami in vsemi vagoni ter lokomotivami, bi bila nastala škoda le polovico tako visoka, kakor je škoda od gospodarske krize.

Vrednost vsega blaga, ki je bilo predmet svetovne trgovine, je znašala leta 1929. okoli 30 milijard dolarjev. Če bi požar uničil vse to blago, bi znašala škoda le eno sedmino od škode, ki jo je povzročila svetovna gospodarska kriza.

»Trgovski list« z dne 28. oktobra 1933.

*

Prav je, da ugotavlja meščanstvo te velike izpade na vrednotah, ki bi morale služiti človeštvu. Pogrešamo pa še vseeno ene ugotovitve. Teh 200 milijard dolarjev gre le v škodo delovnih slojev človeštva, dočim so pa tisti, ki izrabljajo človeško silo, kljub temu obogateli za toliko. Razlika bo le v tem, da je krog tistih srečnih zopet manjši, kakor je bil pred desetletji. Tako se zbirajo žulji in pritrgljaji delovnega ljudstva v vedno ožjem krogu. Ta ožji krog gospodari nad vsem svetom in mu diktira. Boljše pa ne bo toliko časa, dokler ne bo onemogočen tak red, ki take razmere dopušča. Torej rešitev je le v popolnoma novem gospodarskem in družabnem redu.

Aragonski kralj Alfonz je smatral tri vrste vode za izgubljeno: tisto, ki jo primešaš vinu, tisto, ki se izliva v morje in tisto, s katero je krščen — žid.

Hrvaški dijaki nam dajejo pogum

Veleštovanom gosp. **Srečku Žumru**, načelniku Jugosl. Strokovne Zveze, Ljubljana.

Prilikom svršetka izbora za Delavsku zbornicu u Ljubljani osjećamo potrebu, da Vam se javimo ovim dopisom.

Jučer smo čitali u novinama, da je Jugosl. Strokovna Zveza, kojoj Vi pretsjedate, dobila 13 mandata prema 21 nacion., a 25 soc. demokrata. Premda nismo potanje obavješteni o pojedinim dogadajima i o samom toku propagande i izbora tj. glasovanja, dobro znamo kako je moglo do toga doći da JSZ dobije samo 13 mandata. Istinska kršćanska i proletarska orijentacija JSZ i poštenje njenog vodstva krio je makinacijama koje su prouzrokovale takav ishod izbora.

Mi Vam možemo ovo reći: Hrvatski daci solidarizuju se potpuno sa bračom Slovencima, koji priznaju Krekova i Hochoffova načela, te Vas molimo da to javite članovima i prijateljima JSZ.

Neka živi slovenski kršćansko-proletarski front!

Članovi Apostolstva sv. Ćirila i Metoda, Sušak. Slede podpisi.

*

Hrvaškim dijakom smo iz srca hvaležni za poslano izjavo. Veseli nas, da ideja pokojnega dr. J. E. Kreka prodira tudi v srca dragih nam hrvaških dijakov.

Več skupnosti

Iz Javornika smo prejeli in priobčujemo:

Slučajno mi je prišla v roke zadnja številka »Delavca« z dne 1. novembra 1933. Pregledujem članke in opazim tudi članek »Tako odgovarja kapitalizem na upravičene pritožbe delavcev!« Članek se bavi z vlogo, katero je poslala Zveza žen in deklet, podružnica Jesenice, upravnemu odboru in ravnateljstvu KID ter srezkemu poslancu g. Mohoriču. V tej vlogi se zveza pritožuje in vprašuje p. n. naslove, zakaj se pri sprejemanju delavcev ne vzamejo v delo v prvi vrsti domači, ozir. sinovi delavcev. Čisto lepo in v redu. Ako pa se ozremo nekoliko nazaj, vidimo, da ni bilo vedno tako. Z vednosto sedanjega glavnega zaupnika se je pred letom, morda je že nekoliko več, tudi sprejel delavec, ki ni naš državljan. Koliko domačih je ostalo na cesti in so še danes. Če nisi rdeč, ne potrebuješ dela, ta parola je bila zadnja leta na Jesenicah in na Javorniku. Od naše strani smo vedno delali na to, da naj se dela sporazumno z strokovnimi organizacijami. Do tega ni prišlo in sedaj — kdo trpi, — Vas vprašam? Dalje se mi zdi neumestno, da se zveza kot taka spušča v te zadeve. To je vendar naloga strokovnih organizacij. Malo več skupnosti in malo manj zabavljanja, to naj se prakticira in uspeh je gotov.

Še eden je dolžan skrbeti, da so domačini zadovoljni. To je občina! Možje, katerim so volilci zaupali pri volitvah svoje glasove, naj gledajo, da se občanom ne delajo krivice. Toliko sem imel pripomniti k temu članku in mislim, da je prav. — Kovinar.

Dolžnost nas vseh

Jesenice, 5. nov.

Upravni odbor naše skupine je na svoji zadnji seji sprejel sklep, da se tekoči mesec posveti agitaciji med neorganiziranimi tovariši, v prvi vrsti med onimi, ki so še krščansko usmerjeni. Vsak povprečni opazovalec razmer mora biti takih sklepov vesel in jih je samo pozdraviti. Vsega zavednega katoliškega delavstva, ki je združeno v kršč. strokovni organizaciji, pa je naloga, da ta sklep realizira.

Kot delavci opazujemo, kako lastniki malih in velikih podjetij zadnje čase opogumljeno nastopajo napram delavstvu. Ponekod postaja ravnanje z delavci celo surovo. Pogostokrat čitamo, kako tu in tam zahtevajo revizijo današnjih zaščitnih odredb in zakonov. Plače so v nevarnosti. Splošni položaj je namesto naprej, usmerjen nazaj. Se pogovarjaš z obratnim zaupnikom, čuješ, kako se z vsakovrstnimi triki izpodkopava njih avtoriteta med delavstvom in onemogoča njih delo. Zakaj tako? Vsa krivda leži v nevednosti delavstva samega. Kako majhen odstotek je v organizacijah. Vsa peza borbe sloni na par tisočih organiziranih delavcev. Večina pa stoji ob strani in čaka. V medsebojni gonji čestokrat zavira uspešno delo organizacij. Med temi neorganiziranci imamo vsi hvaležno polje udejstvovanja. Naravnost dolžnost je, da obenem z borbo za svoj položaj prav vsi, v obratu, pri sosedih, vsepovsod in vsak čas, z živo besedo svetlimo njih razum prav do dne, ko spoznajo že tolikokrat poudarjeno in dokazano globoko resnico, da brez strokovnih organizacij ali preko njih ni izboljšanja delavskega položaja.

Za nas katoliško delavstvo pa obstoja poleg te gospodarske važnosti še druga važnost — naših načel. Vsi vemo, kako se z leve in desne vrši neprestan boj proti nam. Klerikalce v kot, onemogočiti jih, s takimi gesli se vse nasprotno, in to številno časopisje kakor v akordu kar kosa med seboj.

Pristaši nasprotnih pokretov stojijo strnjeni v društvih in organizacijah nasproti nam. In mi? Koliko je delavstva, ki si osvajajo katoliška načela pa stojijo ob strani, neorganizirani. Kje so vzroki? Ne bodimo preveč optimistični. Skušnje nam včasih nudijo drugačno sliko. Spoznajmo vendar, da je danes mogoč uspešen razmah vsakega pokreta — tudi katoliškega, samo potom organizacij. Zavedno katoliško delavstvo ima svojo organzacijo JSZ, na Jesenicah pa skupino kovinarjev. Vzporedno s strokovnim delom ščiti in uveljavlja program kršč. soc. v vsem javnem življenju. Ne podcenjujmo pozdravov in zahval za to delo, naših cerkvenih avtoritet — obeh škofov — ki jih izročata vsako leto na občnem zboru. Razmere same terjajo od nas bolj kot kdaj prej, da sklopimo vse, kar je katoliškega delavstva, v strumno močno vrsto za delavstvo edino pomembno organizacijo, strokovno skupino kovinarjev. Tu ne sme biti pomislekov. Kdor je naš — naj razume!

„BESEDA“

10. številka te naše revije je izšla koncem oktobra. Uredništvo na drugi strani naproša naročnike, naj spričo razmer, oproste zamudo in da bo prihodnja številka izšla zopet redno. Kljub temu, da je je komaj 16 strani, ima vendarle bogato vsebino in so vsi prispevki aktualni in zanimivi, ker je njih snov vzeta iz našega prav vsakdanjega javnega življenja. Mirko Javornik piše **»o smislu kulturne vzgoje«**, ki da je bila pri nas Slovencih zadnjih 50 let čisto zgrešena, ker je bila strankarsko-politična in je narod privedla v današnje skorajda brezupno stanje. Vendarle je tu že mladina, ki je odločena, delati drugače. S »Carantanus« podpisani pisec opozarja ob priliki **obletnice koroškega plebiscita** na žalostna dejstva, kako se izganja slovenski jezik iz cerkve in šole, navzlic vsem slovesnim obljubam tudi najvišjih cerkvenih oblasti. — M. D. razpravlja **»misli o narodnem značaju«**. Nekatere so prav resnične, ponekod pa je vendarle ali zelo nerodno povedal te »misli«, druge pa so tudi kar zgrešene. — Pregled ima prav dobro oceno kritiko »mladih Zarij« in dva politična članka, ki v zelo svetli luči kažeta na nekatere točke sedanjega položaja v Evropi in v svetu. — Revijo toplo priporočamo. Stane letno 50 dinarjev.

KRUPP POZDRAVLJA IZSTOP NEMČIJE IZ ZVEZE NARODOV

Orožne tvornice Krupp in drug so s prisrčnim telegramom pozdravile Hitlerja, ker je odločil, da izstopi Nemčija iz Zveze narodov. Temu pozdravu se pač ni čuditi, ker bodo sedaj Kruppove tvornice dovolj založene z delom, Krupp pa z dobičkom.

Krekova knjižnica

Člane in zaupnike prosi »Krekova knjižnica«, da plačajo zapadlo članarino. Nekateri člani in zaupniki dolgujejo še kar za celo leto nazaj ali pa za več mesecev. Tako neodgovorno zaostajanje s članarino svoji lastni — delavski knjižnici— meče pač zelo slabo luč na prizadete. Knjižnica tudi ne more potem izpolnjevati svojih lepih načrtov in zamisli in ima nerodnosti s tiskarnami, ki hočejo imeti tisk hitro plačan. Zato je dolžnost zavednih zaupnikov in članov, da sami točno izpolnjujejo svoje obveznosti in tudi druge tovariše nanje opozarjajo. — Letošnja zadnja knjiga U. Sinclair: Dolarji I. — bo izšla v začetku decembra meseca.

Pojasnilo

Med volivnim bojem za volitve v Delavsko zbornico so krogi, ki so v tem volivnem boju podpirali zelene, v okrožnicah očitali kandidatni listi Jugoslovanske strokovne zveze tudi »Mladi plamen« z namenom, da škodujejo JSZ.

»Mladi plamen« je zgolj glasilo konzorcija, ki ga izdaja, kateri pa po razpustu Krekovih družin nima nikake zveze z Jugoslovansko strokovno zvezo, niti z »Delavsko Pravico«. Izjavljamo pa, da prav tako nimamo nikake zveze z »Delavskim vestnikom«, ki izhaja kot priloga v nedeljskem »Slovencu«.

Socialne in politične zanimivosti

Dobro je, ako veš, da je znašala povprečnina upravnih stroškov našega bolniškega zavarovanja OUZD od leta 1922 do 1931 14% od vseh vplačanih prispevkov za bolniško in nezgodno blagajno.

Zbornik del. zav. 1922-32.

Dobro je, ako veš, da je bilo v času od 1. junija 1922 do 31. dec. 1932 predpisanih prispevkov za naše bolniško in nezgodno zavarovanje skupno z dokladami za Delavsko zbornico in Javno borzo dela, v znesku 470,114.038 Din, od katerih pa je bilo pobranih samo 454,685.891 Din, in tako znašajo zaostanki, ki jih dolgujejo delodajalci zavarovanju še 15,122.635 Din.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. — Za Jugoslovansko tiskarno: K. Čeč. — Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: Srečko Žumer.

Nabiraj novih članov za Jugoslovansko strokovno zvezo
Zavedaj se: kolikor moči, toliko pravice!

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

VI.

Proti poldnevu bi imela priti v gozdni predel, prej sta pa še morala prevoziti hladen hrbet nekega sedla. Jakeju se je zdelo umestneje ustaviti se in na neki ranchi pod drevjem kositi. Pravil je, da je ta rancha last nekega fanta, nekega Cudliffu, je bil včasih prej doli v Mesa Verde, ima tukaj nekaj tisoč juter in, smešno, takole majhen zaseben petrolejski vrelčič, tako čisto sam zase.

»Kako neki?« je dejal Jed tako mirne duše, kakor je le mogel.

»Ja, poglejte, izkopal si je vodnjak in takole, nekaj časa mu teče dobra voda, potem pa se mu kar na lepem začne peniti in tako so prec vedeli, da ni zanič, ker je povrhu petrolej; olje je pa vrvralo kar naprej in je bil vodnjak kmalu ves poln. No, zdaj pa hodi Ed tja, vedno na rov, pa zajame sod olja.«

»Kaj pa dela s petrolejem?«

»Napravil si je nekak parni stroj ali kaj, s tem žene črpalko in namaka zemljo. Pravijo, da bo sadil mlade jablane in hruške.«

»Kako dolgo že to.«

»Ne vem natančno. Sem šele pred dvema ali tremi meseci slišal!«

»Škoda, škoda, da je ta kraj tako od rok,« je dejal Jed, »tu se sploh ne bi splačalo navrtati pošten vrelec.«

Bila je nizka, kamenita hiša, na sever in na jug so jo varovale gorskih vetrov vrste topolov. Ford je zahupal in pokazal se je Mr. Cudliff — na pogled je žvečil čik; bil je visok meter osemdeset, ogorel, rjav ko usnje, in je pred kosilom očitno zajemal petrolej, zakaj ob strani na dvorišču je stala ciza s sodom, oboje črnkasto zamaščeno. Tudi na Cudliffovem licu je lepel črn madež in videlo se je, da si je sicer umil roke ne pa zapestij. Za ovratnikom mu je tičal prtič, v ustih koščck mesa in pozval je obiskovalca, naj le vstopita in sedeta. Velik roj mladih Cudliffov je bil zbran pri mizi, vsi so imeli polna usta, sedeli so nemo in z razprtimi očmi po klopeh. Ed je izpraznil poleg sebe dve mesti, eno za Jeda in drugo za Jakeja in vsi trije so jedli jed, ki so jo bili vajeni od mladih nog in so razpredali tiste pogovore, kakor jih razpredajo rancherji vse svoje življenje.

Čez nekaj časa je Jake namignil, da je Jed prišel sem zato, da bi kupil kako rancho; in kakor vsak rancher na Zapadu, je tudi Jed imel kos zemlje naprodaj za pametno ceno in začel jo je hvaliti. Nikjer v tem kraju boljše zemlje, niti sledu alkalija, rečica, ki nikdar ne usahne, čeden gozd — samo poglejte hišo — in plotovi brezhibni, zdrava živina — in kar je pa pri vsem največ, to čudo tam, ki se mu je pripetilo —, no, pridite malo in poglejte naš oljni vrelec!

Jed je rekel, res, je že slišal o tem, a to se ne prilega njegovi stroki, da o petroleju nič ne ume, in kaj naj bi z njim neki tu zunaj počel?

Ed je dejal, da bi vedel z njim početi marsikaj in da se bi dalo še mnogo več napraviti; lepega dne si bo omislil petrolejsko peč in bo z njo ogreval hišo.

»Da,« je odvrnil Jed, »pa če ima človek dovolj lesa, mu daje preskrba petroleja prav toliko dela.«

»Kakšno delo, samo zajamete, pa je,« je rekel Ed.

»A potem si je treba umivati obraz,« je vrgel besedo Jake, zakaj Jake je bil šaljivec in roj otrok je začel hihitati.